NOVA GEOEKONOMSKA ARHITEKTURA SREDNJE EVROPE

MOL kroz INA-u preuzima koridor Baltik-Jadran

U povijesti gospodarskih i političkih odnosa Mađarske i Hrvatske, povezivanje MOL-a i INA-e moglo bi se po dalekosežnom i višestrukom značenju uspoređivati s davnom Pactom conventom iz 1102. godine, kojom je obilježen znakoviti početak tih panonsko-jadranskih veza

Piše Ivo JAKOVLJEVIĆ
11.07.2003.

Mađarska politička i poslovna vrhuška, a osobito Zsolt Hernádi, prvi čovjek MOL-a, najmoćnije mađarske kompanije - kako smo saznali iz odlično obaviještenih budimpeštanskih izvora - jučer nisu mogli sakriti svoje oduševljenje, na vijest da je Savjet za privatizaciju INA-e, koji vodi hrvatski premijer Ivica Račan, odlučio predložiti Vladi da već na idućoj sjednici, u četvrtak, 17. srpnja, izabere MOL (a ne austrijski OMV) za strateškog partnera najmoćnije hrvatske kompanije, i da mu proda 25 posto INA-e plus jednu njezinu dionicu, za ponuđenih 505 milijuna dolara. Odluči li se i Vlada za MOL, ta će mađarska kompanija na novoj geoekonomskoj karti Evrope postati naftni stožer na sve živahnijem koridoru Baltik-Jadran, za koji sam Zsolt Hernádi uporno tvrdi da će postati prostorom najviših stopa privrednog rasta u novoj, velikoj Evropi.

Novija je povijest, eto, bila vrlo naklonjena MOL-u, koji je do 1990. bio gotovo upola manji od INA-e (po godišnjem prihodu, zaposlenosti, izvozu, investicijama i tržišnoj vrijednosti imovine): što zbog ratnih šteta koje je INA pretrpjela početkom 90-ih, što zbog uspješna restrukturiranja i širenja MOL-a nakon povlačenja i raspada Varšavskog pakta, što na račun bržeg primicanja Mađarske NATO-paktu i Evropskoj uniji, te uključivanja u novu mrežu evroazijskih naftovoda i u nove velike naftne i plinske poslove, MOL danas na tržištu vrijedi 20 posto više nego INA.

Kako je MOL pretekao INA-u

I dok je MOL uza se zadržao petrokemiju i naftovodno-plinsku mrežu, te kupio slovački Slovneft i prodro u više velikih ruskih naftnih polja, INA je državnim odlukama tijekom 90-ih organizacijski, imovinski i poslovno gotovo prepolovljena, pa se danas sastoji samo od središnjih djelatnosti: rafinerija goriva i maziva, istraživanja i proizvodnje nafte i plina, i maloprodajne mreže izložene međunarodnoj konkurenciji i na domaćem tržištu. Nasuprot MOL-u koji je modernizirao i svoje rafinerijske i prodajne potencijale, INA je dočekala privatizaciju u velikom tehnološkom zaostajanju, iz kojeg može isplivati samo uz investicije u vrijednosti od oko 1,6 milijardi dolara u idućem petogodištu. No, INA koja je još od 70-ih bila i najveći konzument inozemnih zajmova, a tijekom 90-ih obavljala i ulogu "rezervnog" ministarstva financija (sve do preklanjske liberalizacije režima cijena derivata), danas na tržištu bankarskih zajmova stoji slabije od MOL-a.

Iako su gotovo podjednako i Mađarska i Hrvatska svoj bankarski sustav prepustile stranim

bankama, MOL-u je za novi razvoj lakše doći do jeftinijih i povoljnijih zajmova, pa je tako baš potkraj lipnja od sindikata 20 velikih svjetskih banaka dobio zajam od 600 milijuna eura, doslovce "radi širenja na evropskom tržištu" (ili u prijevodu, za kupovinu prve četvrtine INA-e). Bio je to najveći kreditni sporazum koji je dosad sklopila jedna mađarska kompanija i najveći koji su dosad zapadne banke odobrile jednoj istočnoevropskoj tvrtki. Iako je MOL i dalje "sitna riba" u odnosu na ruski Yukos, na britanski British Petroleum ili u odnosu na američki Texaco i Mobil, strateškim umrežavanjem slovačke i hrvatske naftne kompanije, te najavljenim preuzimanjima u Srbiji i u još nekim srednjeevropskim zemljama, prerasta u naftni stožer zemalja na prostoru na kojem se sve otvorenije sudaraju globalni, američki i ruski energetski interesi.

Od Kolomana do Hernádija

Od savezništva s propulzivnim ali ne i prejakim MOL-om sve bi članice te nove srednjeevropske naftne mreže, a osobito INA kao potencijalni novi gospodar Balkana, mogle imati dugoročnu korist. Pod uvjetom da sam MOL za koju godinu ne padne pod većinski nadzor nekog američkog ili ruskog naftnoga giganta.
Stoga bi se, bar zasad, to vrlo vjerojatno povezivanje MOL-a i INA-e po svojem dalekosežnom i višestrukom značenju moglo uspoređivati s davnom Pactom conventom, sporazumom mađarskoga kralja Kolomana i predstavnika 12 hrvatskih plemena iz 1102. godine, kojim je obilježen znakoviti početak hrvatsko-mađarskih veza na trusnom prostoru od Panonije do Jadrana.